

Szerző: *Niklós Lajos*

Budapestre vonatkozó uiságcikkek

Osztályozás

Tárgy:

708

Földalatti Múzeum (Eskü-tér)

Idő:

"1941"

Személy:

Helyszám:

Történelem az Eskü-tér alatt

Forrás: *Pest*

Budapest

(Hely)

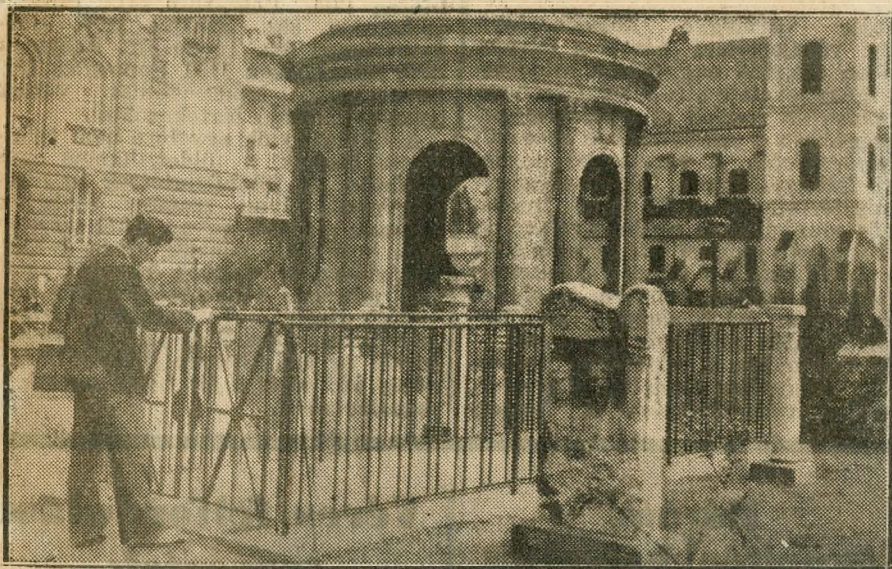
1941 VII/II

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Befejeződtek a Földalatti Múzeum átalakítási munkálatai

A FÖLDALATTI MÚZEUM BEJÁRATA

Mintha történelmi képeskönyvben lapozgatnánk. A harmadik század végének római kultúrája elevenedik meg előttünk. Feliratos kömlékek, merev tekintetű, hosszú századokba visszanező szoborképek sorakoznak fel létűnt korok ittfeljeített tanuiként és megcsodáljuk Diocletianus császár várának időtálló, elpusztíthatatlan erőseégű fundamentumát. Hogy el ne tévedjünk a történelem e nagy labirintusában, dr. Nagy Lajos, a Régészeti Intézet központi főigazgatója kézenfogva vezet és magyaráz. Szavai nyomán világosság derül fővárosunk őstörténetére.

— Minden város büszke őseire.

Budapest is büszke lehet multjára

— mondotta.

Nézzük, hogyan felel az eskütéri Földalatti Múzeum, melynek falain belül szorgos kezek most fejezték be az átalakítás utolsó simításait.

Fölötte nemrég a piarista rendház volt. Mikor ezt 1932-ben lebontották és a teret parkirozták, a főváros ásatásokat rendelt el. Ezek alkalmával előkerült

egy nagyméretű fal, két kiugró toronnyal,

a Diocletianus császár által Kr. u. 294-ben épített vár maradványai. Az volt a vár hivatása, hogy Pannoniát, a római védőrendszer legfontosabb szakaszát megvédje. Ez a tábla 180 méter hosszú és ugyanannyi széles,

a falak 3 méter 60 centiméter vastagok.

Diocletianusnak ez a vára egyike volt a római birodalom legfontosabb erődjeinek. Berendezésénél fogva dacolni tudott a barbárokkal és túlélte a népvándorlás viharait is. Anonymus is megemlékszik róla egy he-

lyen, amidőn Taksony vezérről ír.

Ez a vár volt az őse a későbbi alapítású Pestnek

és a középkorig megmaradt a város fellegvárának. Területébe esik a belvárosi plébániatemplom is, amelynek eredetét vissza lehet vezetni a római korra. Többször átépítve, a román építészet korában nyerte végleges formáját. Ez a templom a tábor parancsnokának szentélye lehetett, ahol a hadijelvényeket őrizték. A IV. században, amikor a római határ mentén a régi vallást a kereszt foglalta el,

2/

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Niklössy Lajos*
 Cím: *Történelem az Eszű-ter alatt*

Forrás: *Pest*
Budapest 1871 VII/II
 (Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

Osztályozás

Tárgy:

Hely:

Idő:

Személy:

Helyszám:

keresztény szentélyé alakították át.

Legelőször 1897-ben — mikor az Erzsébet-hidat építették — akadtak rá a római tábor egyik kiguró bástyájára. Szétrombolása al-

kalmával sok római feliratos és domborműves köemlék került elő, amelyek későbbi időből származnak, mint a város.

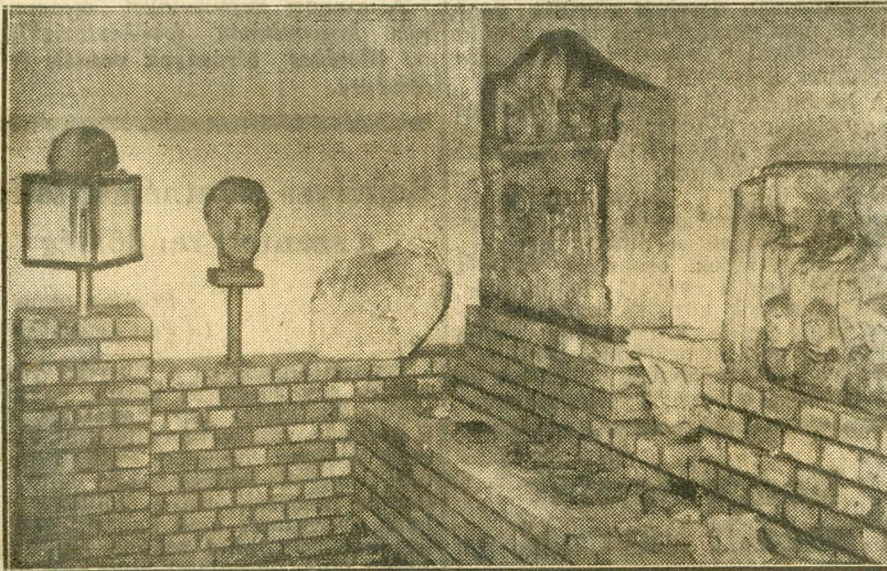
Az 1932-es ásátásoknál is kerültek elő táborba befalazott köemlékek és legújabban a plébániatemplom alapozásainak restaurálása alkalmával faragott római emlékeket találtak.

Mint dr. Nagy Lajos főigazgató elmondja, korábban az óbudaiak lenéztek a pesti polgárokat, mert ők messzebbre tudták városuk eredetét visszavezetni. Azóta a tabáni ásátások megmutatták, hogy a főváros igazi őse a Gellérthegy környékén terült el, ahol a római terhódítás előtt egy kelta törzsnek,

az eraviskusoknak a törzsi központja

volt.

1932-ben, az ásátások folyamán az a terv merült fel, hogy a vár marad-

RÉSZLET A FÖLDALATTI MÚZEUM BELSEJÉBŐL

földalatti kis múzeum

ványait szabadon fentartják és megőrzik. Ez azonban nem volt lehetséges, mert e helyen már Erzsébet királyné szobra állott és a szoborleplezési ünnepély napját is kitűzték már. Új megoldásról kellett gondoskodni, melyet a főváros vezetősége magáévá tett és az akkori kultuszminiszter, Karafiáth Jenő, Hóman Bálinttal közös megegyezés alapján úgy döntött, hogy az értékes emlé-

keretében kerüljenek megőrzésre. A tervet a főváros vezetősége Szendy Károly polgármesterrel az élen melegen felkarolta és nagy áldozatokat hozott, hogy a kivitelezés megtörténhessen. Moellen István, a műegyetem kiváló tanára a piaristatelki tábor maradványainak konzerválását a fővárosi Régészeti Intézet tisztviselőinek bevonásával szigetelő szel-
 löttetőkészülék alkalmazásával megoldotta.

A Földalatti Múzeum berendezési munkálataiban Péczely Béla főjegyző vezetése alatt közreműködött a fiatal építészeti és iparművészeti gárda, Urbányi Vilmos mérnökkel és iparművésszel az élén. A történeti részeknél a Régészeti Intézet nagyfelkészültségű tisztviselőjének, dr. Nagy Tibornak útmutatásait használták fel.

A múzeum bejáratának két oldalán faragott köemlékek láthatók, melyek erről a térről kerültek elő 1897-ben.

A földalatti, öt részre tagozódó helyiségben

eredeti és gipszmásolatban elkészített emlékeket találunk, melyek a vár területén kerültek elő. Röviden kis izelítőt nyújt a múzeum, hogy milyen volt a római kultúra a Kr. u. III. század végén és az azt követő már zűrzavaros időkben.

Az egyik jobboldali kis helyiség ékessége

az »eskütéri sisak«.

mely a IV. században a vár parancsnokának díszfegyverzetéhez tartozhatott. Erről a sisakról már köteteket írtak, a hanyatló római iparművészet

egyik legjellegzetesebb olyan példája, mely a római elem mellett a keleti és nyugati hatások, stíluselemek keveredésén keresztül rámutat arra, hogy egy hanyatló művészetnek *milyen idegen hatásokból kellett táplálkoznia*, hogy valami újat és az akkori kevert ízléseknek megfelelőt hozhasson létre. Ugyancsak itt látunk *egy császár-fejet*, mely Marcus Aurelius uralkodótársát, *Licius Verust* ábrázolja. Kalászi mészkőből való anyaga is bizonyítja, hogy *helyben készült*.

Ennek a középkori várnak a területét, mikor a római templom felépült,

temető

foglalta el. A múzeumban nagyszámú fénykép van az itteni csontvázsírokról. Álmos herceg is egykor e vár segítségével tartotta vissza a tatárokat. Zsigmond király és császár is épített e római váron belül egy kisebb méretű fejedelmi palotát. E mellett bizonyítanak azok *a kályhacsempék*, melyek a fényképek között vannak kiállítva és

a brandenburgi címerrel

ékesek.

A főváros egy új katalógus kiadásával rövidesen a nagyközönség rendelkezésére bocsátja ezt a régmúlt sok érdekességét feltáró és megmagyarázó kis múzeumot.

Miklóssy Lajos